

Kotihoidon vakanssien lisäys

346/01.02.00/2019

Sosiaali- ja terveyslautakunta 16.05.2019 § 25

Hoito- ja vanhuspalvelujen johtaja Taina Lahtiola ja
kotihoiton osastonhoitaja Hannele Saarinen

Kotihoidon organisointi:

Kotihoito on jaettu maantieteellisesti neljään alueeseen. Jokaisella alueella toimii kotihoidon tiimi ja tiiminvetäjä. Tiimivetoajat ovat koulutukseltaan sairaanhoitajia/terveydenhoitajia ja he toimivat sairaanhoidollisina asiantuntijoina. Kotihoidon vakantuisia toimia on 52, joista hoitajia 39 ja sairaanhoitajia/terveydenhoitajia kahdeksan (8) henkilöä. Lisäksi kotihoidon kotikuntoutuksen tiimissä työskentelee yksi fysioterapeutti, yksi sairaanhoitaja ja yksi lähihoitaja. Asiakasohjauksesta, tukipalveluista, omaishoidosta ja kotihoiton palvelupäätöksistä vastaa kaksi viranhaltijaa, lähiesimiestyöstä yksi viranhaltija.

Henkilöstömitoitus:

Kotihoitoon ei ole luotu valtakunnallisia hoitajamitoituksia kuten ympärivuorokautiseen hoitoon. Kotihoidon tulee hoitaa ja vastaanottaa kaikki asiakkaat henkilökuntamäärästä huolimatta. Kotihoidon asiakkaina ovat ikäihmiset ja vammaiset. Vammaispalvelun asiakkaille kaupungin kotihoito teki vuonna 2018 kotikäyntejä 10 058 kappaletta, ja hoitoa annettiin 4864,7 tuntia. Kotihoitoa ostetaan lisäksi yksityisiltä palveluntuottajilta palvelusetelillä ja ostopalveluina. Ongelmana on kotihoidon yritysten vähäisyys Naantalissa alueella. Saaristo ja pitkät etäisyydet asiakaskäynneille eivät houkuttele yrittäjiä. Niin julkisilla kuin yksityisillä toimijoilla on vaikeuksia hankkia osaavaa henkilökuntaa erityisesti kotihoitoon.

Kuntavertailu kotihoidon henkilökunnasta:

Kotihoidon hoitohenkilökunnan tarpeeseen vaikuttavat muun muassa asiakkaiden hoitoisuus, etäisyydet kohteisiin, kotihoidon palvelujen sisältö, toimintaprosessit ja oman tuotannon sekä ostopalvelujen osuus. Kuntavertailua on edellä mainitusta syistä vaikea tehdä aukottomasti.

Taulukko 1:

Kotihoidon henkilökunta ja 75+ vuotiaiden osuus lähikunnissa

KOTIHOITO	hoitajia	sairaan- hoitajia	esimiehiä / apulaisosas- tonhoitajia	väestö 31.12.2018 75+ -vuotiaat	asiakkaat / hoitaja+sh
Lieto	42	7	3	1 530	31,2
Kaarina	47,5	13	3	2 791	46,1

Uusikaupunki	51	14	1	1 812	27,9
Raisio	65	9	3	2 311	31,2
Naantali	39	8	1	1 872	39,8

Naantali on väkiluvultaan verrattavissa parhaiten Liedon kuntaan. Ikääntyneiden osuus (75+vuotiaat) on Naantalissa kuitenkin korkeampi kuin Liedossa (Taulukko 1).

Kuvaus nykytilanteesta:

Hoitajien määrä ei ole tällä hetkellä kotihoidossa riittävällä tasolla. Asiakkaiden hoitoisuus on lisääntynyt ja tarvitaan entistä enemmän parityöskentelyä edellyttäviä hoitokäyntejä. Vaativaa hoitoa tarvitsevien asiakkaiden hoito-aika on usein pitkä (esim. 1,5-2,5h). Käyntejä ei pystytä sijoittamaan kotihoidon työsuunnitelmaan ja parityöskentelyn vaatimus aiheuttaa henkilöstövajauksen työpäivään.

Kotihoitoon on jouduttu lisäämään vaativaa hoitoa tarvitsevien asiakkaiden vuoksi henkilökuntaa kaikkiin työvuoroihin (1-3 henkilöä/työvuoro) keskustan alueella. Lisäykset on toteutettu sijaisjärjestelyillä. Tehokas ja optimaalinen töiden suunnittelu (toiminnanohjausjärjestelmä ja optimointi työkalu) on aiheuttanut asiakkaille kokemuksen hoitajien vaihtuvuudesta. Hoitajien päivittäinen vaihtuminen aiheuttaa haasteita hoidon jatkuvuudessa ja erityisten asiakasryhmien hoidossa (vaikeasti muistisairaat ja vammaiset asiakkaat, mielenterveys- ja päihdeongelmaiset).

Hoitohenkilökunnan työtilannetta on selvitetty talvella 2019 tehdyssä laajassa työpaikkaselvityksessä työterveyshuollon ja työsuojelun kanssa. Työmäärä on todettu kohtuuttoman suureksi. Töiden tehokas optimointi ja liiallinen työmäärä on aiheuttanut kotihoidon tiimirakenteen häviämisen. Tämä aiheuttaa ongelmia työhön sitoutumiseen, hoidon jatkuvuuteen, yhteishenkeen ja kehittämistyöhön. Esimerkiksi iltavuoroissa hoitajilla ei ole mahdollisuutta pitää taukoja. Henkilökunta on uupunutta ja sairaslomien määrä on suuri. Työpaikkaselvityksessä myös esimiehen työmäärä nostettiin erityiseksi huolenaiheeksi.

Korjaavat toimenpiteet:

Johtamisen osalta esimies on antanut tukea haastavassa tilanteessa. Osastonhoitajalle on järjestetty uusi työtila, asiakasohjaaja on aloittanut virassa 03/2019, työnohjausta on ollut saatavilla ja töitä on organisoitu uudelleen mahdollisuuksien rajoissa.

Henkilökunnan osalta muutoksia on tehty työvuoroihin ja asiakastyötä on organisoitu uudelleen. Hälytysrahan määrää on korotettu maaliskuussa 2019. Henkilökunnalle on tarjottu koulutusta ja avainhenkilöille työnohjausta. Yhteistyötä tehdään työterveyshuollon/työsuojelun kanssa ja henkilökunnalle on tarjottu kuntoutusta. Keväällä 2019 pilotoidaan lääkkeiden annosjakelua, jonka toivotaan tuovan helpotusta kotihoidon työmäärään.

Auttavista toimenpiteistä huolimatta, kotihoidon tämän hetkinen työtilanne edellyttää ehdottomasti lisää henkilökuntaa ja apua esimiestyöhön.

Perinteisten kotihoidon palvelujen ohella työn kuormittavuus on suurta kotikuntoutuksessa. Kotikuntoutus on palvelumuotona uusi, mutta palvelun kysyntä on suurta. Palvelun tarjoaminen kaikille sitä tarvitseville asiakkaille ei ole nykyisellä henkilöstöllä mahdollista.

Kuvaus sijaistilanteesta:

Nykytilanne hoitajien sijaisuuksien osalta on erittäin vaikea. Henkilökunnan vuosilomiin ja sairastapauksiin on vaikea löytää sijaisia, jonka vuoksi palvelujen laatu saattaa kärsiä. Vakituisealta henkilökunnalta edellytetään suurta joustavuutta, jotta asiakkaiden hoito ei vaarannu sijaisten puuttuessa.

Hoito- ja vanhuspalveluiden johtoryhmä on tehnyt tilannearviota ja valmisteellut resurssilisäyksesitystä. Johtoryhmä ehdottaa kotihoidon henkilöstöressurssien lisäämistä välittömästi seuraavasti:

- 3 hoitajan (varahenkilön) vakanssia (perustuu sijaistilanteeseen ja sairaslomiin)
- 6 hoitajan vakanssia (perustuu tämän hetkiseen asiakastilanteeseen)

Talousarvioon 2020 esitetään:

- 1 fysioterapeutti kotikuntoutukseen (perustuu tämän hetkiseen asiakastilanteeseen)
- 1 hoitaja kotikuntoutukseen (perustuu tämän hetkiseen asiakastilanteeseen)
- 1 apulaisosastonhoitaja (perustuu työntekijämäärään ja työn laajuuteen)

Esityksen kustannusvaikutus vuodelle 2019 on:

- 3 varahenkilön vakanssin perustaminen 1.6.2019 alkaen kustannusneutraali (rahoitus sijaismäärärahoista, yhteensä 63 000 euroa)
- 6 hoitajan vakanssin perustaminen 1.6.2019 alkaen, yhteensä 126 000 euroa

Vuoden 2020 osalta lisäykset esitetään raamilaskelmiin.

Oheismateriaali:

- 11.4.2019 kokouksessa esitetty kotihoidon tilannekatsaus

PERUSTURVAJOHTAJA:

Naantalin sosiaali- ja terveyslautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että hoito- ja vanhuspalveluiden kotihoidon resursseja vahvistetaan seuraavasti 1.6.2019 alkaen:

- 1) perustetaan 3 hoitajan (varahenkilön) vakanssia, joiden palkkakustannukset katetaan sijaismäärärahoista
- 2) perustetaan 3 hoitajan vakanssia 1.8.2019 alkaen
- 3) lisäysten kustannusvaikutus, yhteensä 45 000 euroa, esitetään lisämäärärahana vuoden 2019 talousarvioon
- 4) Vuoden 2020 osalta lisäykset käsitellään talousarvion 2020 käsittelyn yhteydessä. Tässä yhteydessä huomioidaan vakanssilisäysten vaikutus kotihoidon ostopalveluiden määrärahoihin.

KÄSITTELY:

Merkittiin, että henkilökunnan edustaja Henry Palomäki oli läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan.

Merkittiin, että hoito- ja vanhuspalvelujen johtaja Taina Lah-tiola oli läsnä kokouksessa asiantuntijana tämän asian käsit-telyn ajan.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA:

Naantalin sosiaali- ja terveyslautakunta päättää esittää kau-punginhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että hoito- ja van-huspalveluiden kotihoidon resursseja vahvistetaan seuraa-vasti 1.6.2019 alkaen:

- 1) perustetaan 3 hoitajan (varahenkilön) vakanssia, joiden palkkakustannukset katetaan sijaismäärärahoista
- 2) perustetaan 6 hoitajan vakanssia 1.8.2019 alkaen
- 3) lisäysten kustannusvaikutus, yhteensä 90 000 euroa, esite-tään lisämäärärahana vuoden 2019 talousarvioon
- 4) Vuoden 2020 osalta lisäykset käsitellään talousarvion 2020 käsittelyn yhteydessä. Tässä yhteydessä huomioidaan va-kanssilisäysten vaikutus kotihoidon ostopalveluiden määrära-hoihin.

Kaupunginhallitus 27.05.2019 § 181

Kaupunginjohtaja Jouni Mutanen, henkilöstöpäällikkö Laura Saurama ja kaupunginkamreeri Juha Hei-nonen:

Naantalin kaupungissa henkilöstösuunnitelma tehdään osana talousarviota ja käsitellään vuosittain yhdessä toiminta- ja taloussuunnitelman kanssa. Toiminta- ja taloussuunnitelman suunnittelujakso on neljä vuotta. Toiminta-tapanamme on, että vakanssien perustamiset, lakkautukset ja muut muu-tokset toteutuvat henkilöstösuunnitelman mukaan (sisältynyt lakisääteisen koulutussuunnitelman perusteisiin vuodesta 2015).

Sosiaali - ja terveyslautakunta esitti (53 § / 2017) kaupunginhallitukselle vuoden 2018 talousarviokäsittelyn yhteydessä käsitellyssä henkilöstösuun-nitelmassa vuosille 2018 - 2021 hoito- ja vanhuspalvelujen kotihoitoon seu-raavia henkilöstöresurssilisäyksiä:

- fysioterapeutti (kotisairaala) ja sairaanhoitaja (kotisairaala) vuodel-le 2018
- hoitaja vuodelle 2019

Kaupunginjohtaja on edelleen esittänyt kaupunginhallitukselle vuodel-le 2018 esitetyjen toimien perustamista, ja tämä päätös on hyväksytty niin kaupunginhallituksessa kuin valtuustossa ja edennyt siten täytäntöönpa-noon vuonna 2018.

Vuoden 2019 talousarviokäsittelyn yhteydessä käsitellyssä henkilöstösuun-

nitelmassa vuosille 2019 - 2022 sosiaali- ja terveyslautakunta esitti (49 § / 2018) kaupunginhallitukselle seuraavaa:

Hoito- ja vanhuspalvelut 2019

- geriatrin virka
- asiakasohjaajan virka
- nimikkeen muutos laitospulaisesta hoitajaksi

Hoito- ja vanhuspalvelut 2020

- kotihoitoon 2 hoitajan tointa

Kaupunginjohtaja esitti vuoden 2019 henkilöstöresurssien lisäystä kaupunginhallitukselle, joka edelleen esitti ne valtuustolle, joka hyväksyi esityksen.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan nyt tekemä henkilöstöresurssien esitys on merkittävä toiminnan ja talouden kannalta. Valtakunnallisessa keskustelussa on nostettu esiin koko hoito- ja vanhuspalvelun tilanne, johon liittyy oleellisesti henkilöstömitoitus ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus. Tuleva hallitusohjelma on valmisteilla ja siten sen mahdolliset vaikutukset hoito- ja vanhuspalvelujen toimintaan ja talouteen ovat vielä epäselvät. Tässä tilanteessa mittava henkilöstöresurssien lisäys tulee suunnitella huolellisesti, huolehtien toiminnan turvaamisesta kustannustehokkaasti sekä henkilöstön jaksaminen ja saatavuus varmistuen.

Jotta turvaamme kotihoidossa sijaisten saatavuuden varsinkin lyhytaikaisten poissaolojen osalta, on perusteltua perustaa esitetyt kolme uutta hoitajan tointa, joiden pääasiallinen tehtävä on sijaistaa hoito- ja vanhuspalveluissa, palvelussuhteen alussa kotihoidon henkilöstöä, lyhytaikaisissa sijaisuuksissa. Näiden vakanssien perustamisella ei tule olla kustannusvaikutusta, koska niiden kautta sijaisten tarve vähenee.

Tämänkaltaisen sijaispoolin rakentamista tulee suunnitella huolellisesti siten, että arvioidaan koko hoito- ja vanhuspalvelupuolen sijaispoolin mahdollisuuksia. Sijaispoolin sijaintiin organisaatiossa tulee myös kiinnittää huomiota. Hyvin usein sijaispoolin merkitys unohtuu ja sijaiset siirtyvät tekemään sijaisuutta vain yhdessä toimipaikassa. Jotta sijaispooli toimii asianmukaisesti, tulee ennen kaikkea näihin asioihin kiinnittää huomiota. Tässä vaiheessa tulisi suunnitella sijaispoolia laajempaan käyttöön vähintäänkin koskien hoito- ja vanhuspalvelua, mahdollisesti siten, että se toimii sisäisenä palvelukeskuksena. Sijaispoolista tulee esittää ratkaisumalli vuoden 2020 talous- ja toimintasuunnitelmassa.

Näillä perusteilla muut vakanssien lisäykset tulisi käsitellä seuraavassa kaupunginhallituksen kokouksessa, missä arvioidaan välitön toimenpidetarve suhteessa asian käsittelyn siirtämisestä vuoden 2020 talousarviokäsittelyn yhteyteen ja vuosien 2020 - 2023 toiminta- ja talous- ja henkilöstösuunnitelmiin. Kaupunginjohtaja on tämän arvion suorittamista varten pyytänyt sosiaali- ja terveyspalveluiden johdolta selvityksiä useista asioista.

Oheismateriaali:

- Sosiaali- ja terveyslautakunnan kokouksessa 11.4.2019 esitetty kotihoidon tilannekatsaus

KAUPUNGINJOHTAJA:

Kaupunginhallitus päättää perustaa kotihoitoon kolme hoitajan tointa 1.6.2019 alkaen siten, että

- niiden tehtävä on sijaistaa hoito- ja vanhuspalveluissa, palvelussuhteen alussa kotihoidon henkilöstöä
- vakanssien perustamisella ei ole kustannusvaikutusta
- vakanssit voidaan tarvittaessa täyttää ilman avointa hakua.

Muilta osin asia käsitellään kaupunginhallituksen kokouksessa 3.6.2019.

KOKOUSKÄSITTELY:

Merkittiin, että henkilökunnan edustaja Henry Palomäki oli läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan.

KAUPUNGINHALLITUS:

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.